

Henkilötietojen käsittely tietosuojalain voimaantulon viivästyessä Kuntaliiton ohje

18.5.2018

Taustaa

- Komission ehdotukset tammikuussa 2012 "Make Europe fit for the digital age"
 - » http://ec.europa.eu/justice/data-protection/reform/index_en.htm
 - » Tavoitteena varmistaa, että ihmisten oikeus henkilötietojen suojaan – joka tunnustetaan EU:n perusoikeuskirjan 8 artiklassa – pysyy voimassa myös digitaaliaikana.
- Tietosuoja-asetus
 - » <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/PDF/?uri=CELEX:32016R0679&from=en>
 - » Asetus on kansallisesti suoraan sovellettavaa oikeutta 25.5.2018 alkaen
- Tietosuojadirektiivi
 - » <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/PDF/?uri=CELEX:32016L0680&from=EN>
 - » Soveltamisala: poliisi, rajaviranomaiset, tullit ja rikosseuraamuslaitos

Tietosuojalainsäädännön kokonaisuus

25.5.2018

- Tietosuoja-asetusta sovelletaan suoraan kansallisesti 25.5.2018 alkaen
- Tietosuojan rinnalle säädetään kansallinen tietosuojalaki, jossa täsmennetään tietosuoja-asetuksen säännöksiä kansallisen liikkumavaran osalta
 - » Tietosuojalailla henkilötietolaki (523/1999) kumotaan
 - » Hallituksen esitys tietosuojalaiksi:
https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/HallituksenEsitys/Sivut/HE_9+2018.aspx
 - » Tietosuojalakia käsitellään edelleen (toukokuu 2018) eduskunnassa. Perustuslakivaliokunta on lausunut hallituksen esityksestä 9.5.2018:
<https://www.eduskunta.fi/FI/tiedotteet/Sivut/perustuslakivaliokunta-tietosuojaasetus-.aspx>

Mistä hetkestä ja mihin tietoon sovelletaan uutta tietosuojalainsäädäntöä?

- Tietosuoja-asetusta sovelletaan kaikkeen henkilötietojen käsittelyyn 25.5.2018 alkaen.
- Vanha henkilötietolaki jää voimaan, kunnes se kumotaan tietosuojalain voimaantulon yhteydessä.
- Tietosuoja-asetuksen uusia sääntöjä sovelletaan aikaisemmin kerättyihin henkilötietoihin, nyt kerättäviin henkilötietoihin sekä arkistoissa oleviin henkilötietoihin.
 - » Tietosuoja-asetuksen sopimusvaatimukset koskevat sekä jo voimassa olevia sopimuksia että uusia sopimuksia.
 - » Tietosuojalainsäädäntöä ei sovelleta vainajan tietoihin.

Erityislainsäädännön muutostarve

- Yleissääntelyn lisäksi sääntelyä henkilötietojen käsittelystä löytyy myös erityislainsäädännöstä
 - » Selvityksessä *Tietosuoja-säädösten muutostarve – Raportti EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen edellyttämistä muutoksista kansalliseen lainsäädäntöön* (Toim. Olli Pitkänen, IPR University Centre) on käyty läpi suurin osa erityislainsäädännön tietosuojaan liittyvistä säännöksistä
<http://tietokayttoon.fi/julkaisu?pubid=20302>
- Erityislainsäädäntöä tulee muuttaa asetuksen vuoksi, ja ns. TATTI-työryhmä on antanut suositukset muutostyölle:
<http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/160626>

Milloin erityislainsäädäntöä muutetaan?

- Erityislainsäädäntöä päivitetään ja muutetaan lähtökohtaisesti vasta kansallisen tietosuojalain hyväksymisen jälkeen
- Ajallisesti tämä tarkoittaa, että erityislainsäädännön muutoksia käsitellään eduskunnassa pitkin vuotta 2018 ja 2019
- 25.5.2018 alkaen tietosuoja-asetusta sovelletaan kuitenkin suoraan myös erityissektoreiden henkilötietojen käsittelyyn

Miten soveltaa vanhaa lainsäädäntöä tietosuoja-asetuksen mukaisesti?

- Tietosuoja-asetus on suoraan sovellettavaa oikeutta
- Tietosuojalaki on voimaan tultuaan kansallinen yleislaki henkilötietojen käsittelystä ja tietosuojasta
- Henkilötietolakia ja erityislainsäädäntöä sovelletaan sellaisenaan, jos se ei ole ristiriidassa tietosuoja-asetuksen tai tietosuojalain kanssa
 - » Tämä pätee vaikka erityislaissa olisi esimerkiksi vanhentuneita viittauksia
 - » Tämä pätee myös vaikka erityislaissa esimerkiksi viitataan vanhentuneeseen käsittelyperusteeseen – kunhan tietosuoja-asetuksesta tai tietosuojalaista löytyy pätevä käsittelyperuste

Miten soveltaa vanhaa lainsäädäntöä tietosuoja-asetuksen mukaisesti?

- Sellaista lainsäädännön vaatimusta tai säännöstä, joka on ristiriidassa tietosuoja-asetuksen tai tulevan tietosuojalain, sen tultua voimaan, kanssa, ei saa soveltaa.
- Tietosuoja-asetuksen ja tulevan tietosuojalain ristiriidassa oleva sääntely jätetään soveltamatta ja sen sijaan sovelletaan suoraan asetusta tai lakia.
 - » Jos erityislaissa on säädetty yleislaista poikkeavasti, lähtökohtana on, että erityislaki menee yleislain edelle. Tässä tapauksessa kuitenkin myöhemmin säädetty yleissääntely menee sellaisen erityislainsäädännön edelle, joka on säädetty vanhentuneen yleissääntelyn perusteella.
 - » Henkilötietojen käsittely, joka suoritetaan yleislainsäädännön kanssa ristiriidassa olevan säännöksen perusteella, muutetaan niin, että se täyttää asetuksen ja tulevan tietosuojalain vaatimukset.

Tietosuoja-asetuksen kanssa ristiriidassa olevia säännöksiä, esimerkkejä 1

- Henkilötietolain käsittelyperusteet, HTL 8 §
 - » Sen sijaan sovelletaan tietosuoja-asetuksen käsittelyperiaatteita, TSA artikla 6.
- Rekisteröidyn oikeudet, henkilötietolain 6 luku
 - » Sen sijaan sovelletaan tietosuoja-asetuksen artikloja rekisteröidyn oikeuksista, TSA 12 - 22.
- Henkilötietolain ilmoitusvelvollisuus, HTL 36 §
 - » Tietosuoja-asetuksessa ei ole säännöksiä yleisestä ilmoitusvelvollisuudesta. Sen sijaan sovelletaan asetuksen artikloja vaikutusten arvioinnista, art 35, ja tietosuojaloukkausten ilmoittamisesta, art 33 - 34.

Tietosuoja-asetuksen kanssa ristiriidassa olevia säännöksiä, esimerkkejä 2

- Tietosuoja-asetus määrittelee erityisten (ent. arkaluonteisten) henkilötietojen käsittelyperusteet (art 9) eri tavalla kuin henkilötietolaissa.
 - » Tulevassa tietosuojalaissa täsmennetään asetuksen käsittelyperusteet erityisten tietojen osalta, mutta ennen tietosuojalain voimaantuloa sovelletaan tietosuoja-asetusta yksinomaan.
 - » Henkilötietolain arkaluonteisten tietojen käsittelyperusteita (HTL 12 §) ei voida enää 25.5.2018 soveltaa.
- Tietosuoja-asetus sallii erityisten tietojen käsittelyä yleisen edun perusteella, jos erityisten tietojen käsittelyoikeudesta on säädetty lailla ja jos lailla on lisäksi säädetty asianmukaisista ja erityisistä toimenpiteistä rekisteröidyn perusoikeuksien ja etujen suojaamiseksi (art 9 (2) g)
 - » Yleinen säännös, joka oikeuttaa erityisten tietojen käsittelyyn esimerkiksi lakisääteisissä tehtävissä, annetaan tietosuojalaissa.
 - » Ennen tietosuojalain voimaantuloa erityisten tietojen käsittelyn osalta tulisi arvioida, täyttyykö erityislainsäädännön käsittelysäännösasetuksen vaatimukset.
 - » Erityislainsäädännön säännöstä, joka oikeuttaa erityisten tietojen käsittelyyn ilman asetuksen vaatimia lisätakeita, ei voida sellaisenaan soveltaa 25.5.2018 alkaen.

Muuta huomioitavaa

- Vaikka erityislainsäädännön käsittelyperuste tai tarkempi säännös ei sinänsä ole ristiriidassa tietosuoja-asetuksen tai tietosuojalain kanssa ja käsittely voi siten jatkua sen perusteella, on huomioitava, että 25.5.2018 käsittelyyn sovelletaan
 - » Tietosuoja-asetuksen ja tietosuojalain mukaisia rekisteröidyn oikeuksia
 - » Tietosuoja-asetuksen ja tietosuojalain mukaisia rekisterinpitäjän velvollisuuksia
 - » Tietosuoja-asetuksen ja tietosuojalain mukaisia henkilötietojen käsittelijän velvollisuuksia.
- **Tietosuoja-asetuksen kaikkia vaatimuksia sovelletaan kaikkeen henkilötietojen käsittelyyn 25.5.2018 alkaen!**